

DOCUMENT DE POZIȚIE COMUN PRIVIND IMPLICAȚIILE ASUPRA BUNĂSTĂRII ANIMALELOR ALE MODIFICĂRII COMPORTAMENTULUI ANIMALELOR, ALE METODELOR DE DRESAJ ȘI ALE CAPACITĂȚII DE A EXPRIMA COMPORTAMENTE SPECIFICE SPECIILOR

Adoptată în unanimitate de Adunarea Generală a FVE la 14 iunie 2024

Cuprins

Executiv Rezumat	4
Context și domeniu de aplicare	5
Responsabilități veterinare în ceea ce privește comportamentul animalelor și formare.....	6
Medicină comportamentală preventivă.....	7
Originea animalelor și achiziția	7
Recomandare 1	7
Recomandarea 2	8
Socializare și obișnuință.....	8
Recomandarea 3	9
Formare profesională	9
Recomandare 4.....	11
Recomandarea 5	11
Recomandarea 6	12
Recomandare 7	12

Recomandare 8.....	12
<i>Oportunități de a avea un comportament normal.....</i>	<i>12</i>
Recomandarea 9	13
Recomandarea 10.....	13
<i>Primul ajutor comportamental</i>	<i>13</i>
<i>Comportament nedorit („problemă”).....</i>	<i>13</i>
Recomandarea 11	14
Recomandarea 12.....	15
Recomandarea 13.....	15
<i>Expertiza clinică comportamentală</i>	<i>15</i>
<i>Acreditarea specialiștilor în comportamentul animalelor și a formatorilor.....</i>	<i>15</i>
Recomandarea 14.....	16
<i>Referințe.....</i>	<i>16</i>

Executiv Rezumat

Acest document de poziție oferă exemple de relații între comportamentul animalelor, dresajul animalelor și bunăstarea animalelor, cu recomandări pentru promovarea și asigurarea bunelor practici. Recunoaștem și promovăm importanța și relevanța comportamentului animalelor pentru bunăstarea animalelor și pentru profesia veterinară. Lucrarea se axează în special pe câini, pisici și cai. Acesta servește drept document introductiv pentru alte documente de poziție specifice fiecărei specii privind aspecte legate de comportament, atât pentru aceste grupuri de animale, cât și pentru altele.

Comportamentul animalelor este important pentru profesia veterinară, atât pentru evaluarea bunăstării animalelor, cât și pentru asigurarea unei bune stări de sănătate. În practica veterinară clinică, de exemplu, un comportament alterat (de exemplu, un mers sau o postură anormală) poate fi un semn clinic important al unei stări de sănătate precare. Alte tipuri de comportament, cum ar fi comportamentul social, de confort, de joacă, precum și comportamentele repetitive anormale pot fi utilizate ca parte a unei evaluări compozite a bunăstării pentru a evalua starea de bunăstare a unui animal.

Capacitatea de a adopta anumite comportamente este importantă pentru bunăstarea animalelor și este o parte necesară a bunăstării psihologice a animalelor. Împiedicarea unui comportament foarte motivat poate duce la sentimente de frustrare și la bunăstare precară. Dimpotrivă, recunoașterea perioadelor sensibile și sprijinirea comportamentelor normale și naturale, cum ar fi crearea de legături specifice speciei și oportunitățile sociale, comportamentele de hrănire/căutare a hranei și comportamentele de joacă, pot duce la experiențe emoționale pozitive și la bunăstare. Comportamentul animalelor oferă un mijloc de recunoaștere a stărilor emoționale ale animalelor, cum ar fi capacitatea lor de a simți emoții pozitive și negative, de a simți durere și de a simți empatie față de conspecifice (*n.r.: care aparțin aceleiași specii*) și față de alte specii. Acesta oferă, de asemenea, un mijloc de a recunoaște și de a permite exprimarea „capacităților cognitive” ale animalelor.

Având în vedere aceste legături dintre comportamentul și bunăstarea animalelor și încercând să îmbunătățim bunăstarea animalelor, formulăm 14 recomandări sub titlurile: medicină comportamentală preventivă; socializare și obișnuință; dresaj; oportunități de a avea un comportament normal; comportament nedorit ("problematic"); și acreditarea behavioriștilor (*n.r. din engleză: **behaviourists**: specialiști în comportamentul animalelor*) și a dresorilor de animale. Aceste recomandări includ solicitările noastre de interdicere la nivelul UE a procedurilor dureroase și inutile din punct de vedere medical, cum ar fi tăierea cosmetică a

cozii și tăierea urechilor, precum și a vânzării și utilizării dispozitivelor de dresaj cu impulsuri electrice.

Context și domeniu de aplicare

Oferirea de oportunități pentru comportamentele tipice speciilor contribuie la o viață bună^{26,27} pentru animalele crescute, încorporând paradigma celor cinci domenii³⁸.

Comportamentul animalelor oferă un mijloc de recunoaștere a stărilor emoționale ale animalelor, cum ar fi capacitatea acestora de a simți emoții pozitive și negative, de a simți durere și de a simți empatie²⁹ pentru conspecificii (*vezi explicația mai sus*) lor și pentru alte specii. Acesta oferă, de asemenea, un mijloc de a recunoaște și de a permite exprimarea capacităților cognitive ale animalelor.

Acest document de poziție se concentrează în special asupra câinilor și pisicilor, precum și asupra cailor. Este recunoscut faptul că comportamentul animalelor este intrinsec diferit pentru speciile de pradă față de cele de prădători. Atât prădătorii, cât și prada sunt receptivi la stimuli și utilizează o varietate de strategii comportamentale. Acest document își propune să exploreze implicațiile asupra bunăstării animalelor ale modificării comportamentului animalelor, ale metodelor de dresaj și ale capacității de a exprima comportamente specifice speciilor pentru câini și pisici, ca prădători, și cai, ca pradă, care sunt cele mai frecvent crescute animale domestice.

Comportamentul nedorit al animalelor care este problematic pentru îngrijitorii animalelor, care poate indica stresul unui animal sau poate fi normal pentru individul respectiv, poate duce la o ruptură a legăturii om-animal, cu efecte negative asupra bunăstării animalelor.

Un „comportament problematic” poate fi:

- Orice comportament care ar putea indica o reducere a bunăstării animalelor, cum ar fi comportamentul legat de frică (în special dacă este susținut), comportamentul conflictual (comportament indus de stres care rezultă din motivații contradictorii, comportamente care rezultă din incapacitatea de a face față disconfortului mental sau fizic, de exemplu, încercările repetate ale cailor de a da din coadă, de a sări sau chiar de a se ridica pe picioarele din spate), comportamentul legat de durere sau comportamentul legat de separare care indică anxietate sau frustrare.

- Orice comportament identificat de îngrijitor ca afectând în mod negativ stilul de viață al îngrijitorului sau stilul de viață al oamenilor sau al altor animale din jurul său.
- Orice comportament care creează implicații pentru bunăstarea animalului, de exemplu, relocarea evitabilă sau o ruptură a relației om-animal.

Problemele de comportament ale animalelor sunt recunoscute ca fiind o amenințare semnificativă la adresa bunăstării animalelor⁶, iar în unele cazuri pot reprezenta, de asemenea, o amenințare la adresa siguranței și bunăstării oamenilor⁷. Orice schimbare în comportamentul unui animal ar putea fi cauzată de durere sau de o stare de boală fizică sau psihologică subiacentă. Prin urmare, este important să se colaboreze cu un medic veterinar pentru a stabili acest lucru ca un prim pas către înțelegerea și abordarea oricărui comportament problematic, precum și a cauzei care stă la baza comportamentului, care trebuie, pe cât posibil, identificată și rezolvată.

Responsabilități veterinare în ceea ce privește comportamentul animalelor și formare

Responsabilitățile medicilor veterinari cu privire la comportamentul animalelor se împart în trei mari categorii:

1. Medicină comportamentală preventivă: Prevenirea problemelor de comportament ale animalelor prin oferirea de educație și consiliere, de exemplu, cu privire la comportamentul normal și la nevoile de bunăstare specifice speciilor; socializarea și obișnuirea animalelor tinere; manipularea cu stres minim; dresaj uman, bazat pe dovezi. Consultațiile înainte de cumpărare, pentru persoanele care se gândesc să achiziționeze un animal, oferă o bună ocazie de a oferi aceste sfaturi³⁵.
2. Primul ajutor comportamental: Medicii veterinari de primă consultație sunt adesea întrebați despre comportamentul problematic al animalelor sau pot suspecta un comportament problematic din comentariile unui îngrijitor sau din dificultățile evidente de manipulare în timpul unei examinări clinice, sau din răspunsurile acestora la chestionarele de screening de rutină sau în timpul consultațiilor de bunăstare³⁴. Deși nu se așteaptă ca medicii veterinari care acordă prima opinie să ofere sfaturi de specialitate privind modificarea comportamentului sau medicația, aceștia ar trebui totuși să recunoască riscurile potențiale ale comportamentelor problematice (atât pentru bunăstarea animalelor, cât și pentru siguranța publică), să verifice posibilele cauze subiacente (de exemplu, durerea) și ar trebui

să poată oferi sfaturi fiabile și practice de prim ajutor. Este posibil să se apeleze la un medic veterinar specialist în comportament sau la un specialist acreditat în comportamentul clinic al animalelor; de exemplu, diplomații Colegiului European de Bunăstare a Animalelor și Medicină Comportamentală sunt medici veterinari calificați care au urmat un program de formare extins și bine definit pe parcursul mai multor ani în domeniul bunăstării animalelor și al medicinei comportamentale, înainte de a susține un examen exigent.

3. Expertiza comportamentală clinică: Analiza și interpretarea comportamentelor pentru a identifica factorii declanșatori ai comportamentelor problematice și a dezvolta strategii pe termen lung pentru modificarea și gestionarea problemelor de comportament.

Medicină comportamentală preventivă

Originea animalelor și achiziția

Comportamentul viitor al unui animal este influențat de constituția sa genetică, de experiențele din timpul vieții și, în special, de experiențele din primii ani de viață. S-a demonstrat că trăsăturile de temperament, cum ar fi încrederea în sine și anxietatea, au un nivel de ereditate și pot influența comportamentul ulterior¹⁹. În plus, atât experiența mamei în timpul sarcinii, cât și mediul perinatal pot influența comportamentele ulterioare. În cazul animalelor de companie, este important să se obțină un animal de la un crescător de renume; creșterea animalelor crescute din părinți cu temperament stabil într-un mediu bun este importantă⁸. În mod similar, experiențele aversive (*n.r.: a fi aversiv: a face pe cineva să simtă o aversiune puternică față de ceva sau a-l face să nu dorească să facă acel lucru*) din primii ani de viață, cum ar fi durerea, stresul, înțărarea timpurie sau lipsa complexității mediului vor afecta, de asemenea, dezvoltarea și vor influența comportamentul ulterior. S-a demonstrat că experiențele dăunătoare deliberate, cum ar fi tăierea cosmetică a cozii sau tăierea urechilor în această perioadă neo-natală, influențează sensibilitatea la durere pe tot parcursul vieții^{9,10}. De asemenea, în cazul cailor și al altor specii mari de pradă, s-a demonstrat că experiențele stresante din timpul gestației influențează comportamentul și reacțiile puilor la experiențe adverse precum durerea; de exemplu, animalele tinere născute din mame stresate sunt mai susceptibile de a avea o sensibilitate crescută la durere, de a manifesta comportamente anxioase și de a dezvolta comportamente anormale³¹.

Recomandare 1

FVE, FECAVA, FEEVA și WSAVA solicită ghiduri universale pentru a asigura bunăstarea

animalelor în unitățile de creștere a caninelor, felinei și ecvideelor, inclusiv asigurarea unor medii complexe, adecvate speciei; oportunități pentru exprimarea comportamentului specific speciei; oportunități pentru interacțiuni interspecifice adecvate, inclusiv bune relații cu oamenii; și limitări individuale privind numărul de sarcini permise.

Recomandarea 2

Solicităm interzicerea armonizată și aplicarea procedurilor dureroase și inutile din punct de vedere medical, cum ar fi cele efectuate din motive cosmetice. Pe lângă faptul că sunt dureroase, astfel de proceduri pot avea efecte pe termen lung asupra sănătății și comportamentului viitor, în special dacă sunt efectuate în perioada neonatală.

Socializare și obișnuință

Toate animalele tinere trec prin perioade importante de dezvoltare, în timpul cărora expunerea la alte animale și oameni (socializare), precum și la obiecte și experiențe (obișnuință și familiarizare) influențează modul în care vor reacționa în viitor la situații similare ^{36,37,40}.

Expunerea treptată a tinerelor animale de companie la imagini, sunete și mirosuri din viața de zi cu zi și din gospodărie, precum și la o varietate de oameni și la alte animale (inclusiv manipularea corespunzătoare), le va ajuta să devină adulți sociabili, sociabili și bine adaptați.

Creșterea animalelor tinere fără aceste experiențe reprezintă un factor de risc pentru dezvoltarea unor comportamente problematice mai târziu în viață, care compromit legătura om-animale, afectează bunăstarea psihologică a animalului și poate duce la renunțarea la animale sau chiar la cereri de eutanasiere⁶. Expunerea trebuie să fie treptată (ca număr și intensitate), astfel încât experiențele nefamiliare să nu provoace ele însele reacții de frică. Ca exemplu, această perioadă sensibilă la câini și pisici este marcată de dorința de a se apropia și de a investiga, în timp ce sfârșitul său coincide cu apariția comportamentelor legate de frică ca răspuns la stimuli noi. Puii care se nasc neofobi sunt temători și gata să fugă de potențiale amenințări la foarte scurt timp după naștere. În timp ce perioada de socializare la mânji începe în mod normal la vârsta de 2-3 luni, când mânzul începe să se joace cu alți mânji, sfârșitul perioadei de socializare nu este stabilit într-un mod similar ca în cazul pisicilor și câinilor. Cu toate acestea, socializarea timpurie, habituarea și familiarizarea sunt la fel de importante. Perioadele de timp specifice speciilor ar trebui recunoscute și luate în considerare, iar preferințele individuale ale animalelor ar trebui să fie luate în considerare, sub supraveghere competentă, astfel încât animalele mai puțin încrezătoare să nu fie copleșite.

Recomandarea 3

Toți cei care au responsabilitatea animalelor tinere, de exemplu crescătorii, comercianții cu amănuntul și îngrijitorii de animale, ar trebui să se asigure că animalele sunt expuse treptat la imagini, sunete, mirosuri și experiențe (inclusiv manipularea) pe care le vor întâlni probabil ca adulți. Această expunere ar trebui să se facă ținând seama de speciile în cauză, de reacțiile individuale și asigurându-se că experiența este pozitivă și plăcută pentru animalul tânăr.

Animalele ar trebui să fie relaxate și să nu fie stresate sau temătoare în mod inutil¹⁹. Se recomandă punerea în aplicare a expunerii treptate într-un mod structurat; de exemplu, prin utilizarea unui plan de socializare. Cabinetele veterinare pentru animale de companie ar trebui să ofere educație cu privire la socializare și, atunci când este posibil, să ofere cursuri de socializare pentru cățelei vaccinați și vizite de familiarizare pentru pisoi, ca parte a serviciului lor de medicină preventivă. Practicienii de echitație ar trebui să întrebe îngrijitorii despre planurile lor de manipulare și socializare a mânjilor și cailor tineri.

Formare profesională

În timp ce socializarea și obișnuința se referă la obișnuirea animalelor cu medii de viață tipice prin expunerea timpurie la elemente-cheie, dresajul se referă la procesul activ și deliberat de predare a unor comportamente noi folosind teoria învățării. De exemplu, un câine se întoarce atunci când este chemat, un cal execută mișcări pentru competiție sau un animal militar sau de asistență îndeplinește o sarcină specifică. Este recunoscut faptul că prada și prădătorii reacționează diferit în funcție de modelele lor naturale de comportament.

Formarea utilizează învățarea asociativă, care este un tip de învățare care are loc atunci când un animal face o conexiune sau o asociere între doi sau mai mulți stimuli sau evenimente din mediul său. Aceasta include condiționarea clasică, în care un indiciu declanșează un răspuns emoțional sau fiziologic (de exemplu, clopoțelul lui Pavlov a fost asociat cu mâncarea pentru a declanșa un răspuns automat de anticipare/salivare a mâncării), sau condiționarea operantă, în care consecința unui comportament oferit crește (consecință pozitivă pentru animal) sau scade (consecință negativă pentru animal) probabilitatea ca acel comportament să fie efectuat în viitor. Teoria condiționării operante are patru cadrane și se bazează pe întărirea comportamentelor dorite (întărire pozitivă și întărire negativă) sau pe oprirea comportamentului nedorit (pedeapsă pozitivă și pedeapsă negativă) (fig. 1). Antrenamentul de întărire se bazează pe o sincronizare bună, motiv pentru care, în cazul întăririi pozitive, se utilizează adesea un indiciu de marcare pentru a reduce probabilitatea de frustrare sau confuzie. Întărirea negativă se bazează pe eliberarea imediată a unui indiciu care nu

dăunează. Dresajul bazat pe pedepse este, în general, evitat, deoarece îi spune animalului ce să nu facă, dar nu îl ajută să înțeleagă ce să facă în schimb; pedeapsa pozitivă poate duce la frică sau durere, în timp ce pedeapsa negativă poate duce la frustrare. Cu toate acestea, orice antrenament ar trebui să aibă ca rezultat un animal încrezător și fericit. Orice formă de dresaj poate duce la frustrare, anxietate sau alte stări emoționale negative atunci când este efectuată fără suficiente competențe sau cunoștințe.

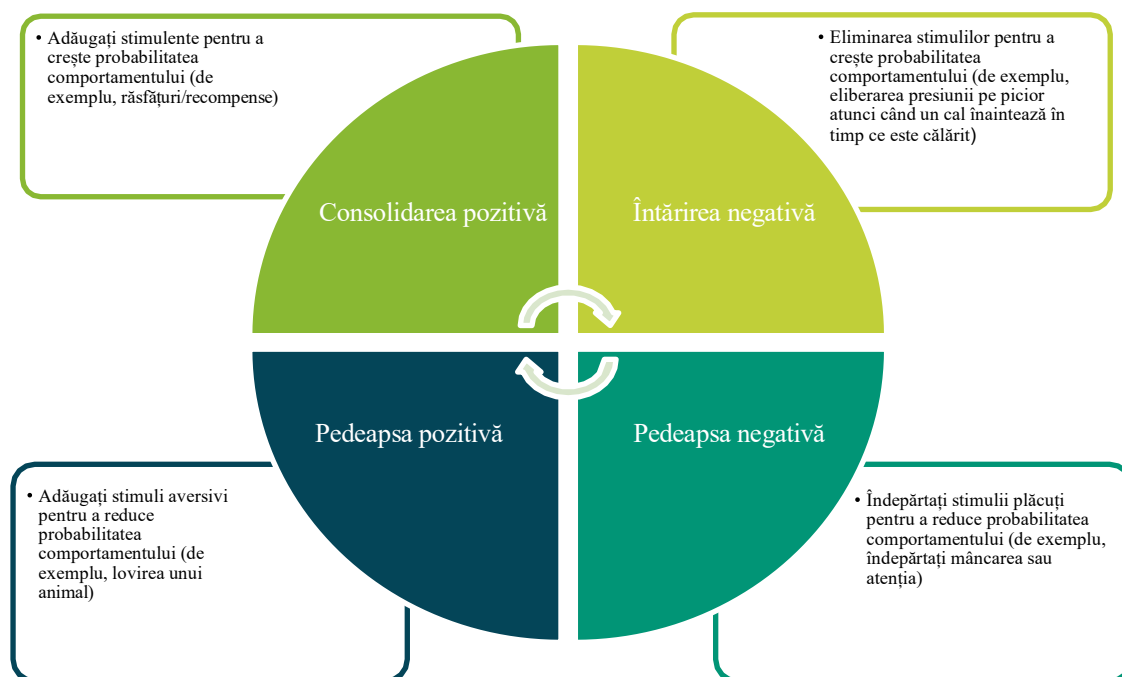

Figura 1. Cele patru cadrane ale teoriei condiționării operante.

Veterinarii ar trebui să se asigure că au o înțelegere actuală și bazată pe dovezi a comportamentului animalelor¹⁸. Dresajul bazat pe principii umane, cum ar fi asocierea comportamentelor dorite cu recompense atent sincronizate, poate fi stimulat, eficient și plăcut, contribuind la bunăstarea animalelor. Dresajul contemporan ar trebui să fie etic și eficient, să se bazeze pe aplicarea teoriei învățării și să utilizeze metode umane. În schimb, pedeapsa pozitivă poate reduce calitatea vieții și inhiba învățarea^{11,12}. Metodele de dresaj bazate pe o înțelegere învechită a etologiei, care pot fi atât ineficiente, cât și inumane, trebuie descurajate și nu justificate ca fiind "tradiționale". Utilizarea dominanței ca justificare pentru aplicarea metodelor de dresaj cu pedeapsă pozitivă la animalele domestice a fost discreditată de behavioriștii veterinari și de alți oameni de știință^{21,22,23,24,25,26}.

Deși metodele de dresaj bazate pe pedepse pozitive pot obține rezultatele dorite și pot fi abordarea tradițională pentru unii dresori de animale sau în anumite discipline, medicii veterinari ar trebui să înțeleagă principiile de bază ale teoriei învățării animalelor (de exemplu, bazate pe recompensă vs. aversive) și să susțină metode de dresaj umane și eficiente ca parte a

responsabilității lor de a promova bunăstarea animalelor.

Dresajul animalelor ar trebui să conducă la îmbunătățirea siguranței umane, precum și la bunăstarea animalelor. De exemplu, British Equine Veterinary Association (BEVA) a produs o serie de videoclipuri scurte care oferă modalități rapide și simple de a învăța caii să fie liniștiți, relaxați și în siguranță pentru injecții, tundere, deparazitare, examinări și alte proceduri veterinare ([AICI](#)). Echipamentele și dispozitivele care provoacă durere sau disconfort pentru modificarea comportamentelor, cum ar fi colierele cu șocuri electrice pentru câini și pisici sau frâiele care restricționează mișcările gâtului și brațările strânse la nas pentru cai, nu ar trebui să fie utilizate^{7,17,30} și ar trebui să fie puternic descurajate de către medicii veterinari și alți profesioniști din domeniu. Luăm act și susținem poziția Societății Europene de Etologie Clinică Veterinară³⁰, care solicită interzicerea la nivelul UE a vânzării, utilizării, distribuției și promovării (inclusiv vânzarea și promovarea pe internet în Europa) a colierelor cu electroșocuri ("e-coliere"), care să fie aplicabilă imediat în toate statele membre.

Pentru ca sesiunile de dresaj să fie cât mai eficiente, animalele trebuie să fie la un nivel adecvat de excitație. Învățarea este afectată atunci când un animal este stresat sau supraexcitat. Obiectivele de învățare complexe, cum ar fi dresajul cailor pentru echitație trebuie împărțit în pași mici și progresivi. Dresajul trebuie adaptat la abilitățile individuale ale animalului, iar programele de dresaj trebuie reevaluate în caz de stres sau frustrare.

Recomandare 4

Educația veterinară ar trebui să garanteze că profesioniștii din domeniul veterinar sunt competenți într-o gamă de tehnici de manipulare a animalelor care respectă bunăstarea acestora, pentru a reduce la minimum stresul, frica, anxietatea și durerea în timpul procedurilor veterinare; au o înțelegere solidă a teoriei învățării; sunt capabili să interpreteze în mod adecvat comportamentul, limbajul corporal și expresia facială a unei game de specii și sunt capabili să consilieze clienții, antrenorii și proprietarii de animale cu privire la avantajele și dezavantajele diferitelor metode de antrenament. Este încurajată dezvoltarea utilizării evaluării obiective a markerilor comportamentali ai animalelor, de exemplu sub formă de etograme.

Recomandarea 5

Metodele de dresaj utilizate pentru animale ar trebui să se bazeze pe dovezi, să fie adecvate din punct de vedere comportamental speciei și să se întemeieze pe o înțelegere a teoriei învățării. Profesioniștii veterinari ar trebui să aplice și să susțină utilizarea unor metode de dresaj umane și eficiente, care să sprijine bunăstarea animalelor, și să se asigure că aceste metode sunt utilizate de dresorii pe care îi recomandă clienților lor. Nu susținem utilizarea tehnicilor de dresaj prin

pedeapsă pozitivă pentru niciun animal și nici aplicarea teoriilor învechite privind dominanța.

Recomandarea 6

Echipamentul și tehnicile utilizate în scopul dresajului nu ar trebui să provoace durere, teamă, stres sau stres unui animal și nu ar trebui să pună animalele în poziții nefirești.

Recomandare 7

Solicităm interzicerea completă a vânzării și utilizării dispozitivelor de dresaj cu impulsuri electrice, cum ar fi gulerele cu electroșocuri pentru câini sau capcanele folosite pentru a aplica un șoc electric.

Recomandare 8

Solicităm reglementări și orientări care să protejeze bunăstarea animalelor și să promoveze tehnicile de dresaj fără cruzime și manipularea prietenoasă cu bunăstarea animalelor, aplicabile tuturor tipurilor de sporturi, expoziții sau competiții cu animale care necesită dresaj.

Oportunități de a avea un comportament normal

Repertoriul comportamental al multor animale domestice rămâne puțin schimbat față de cel al strămoșilor lor sălbatici, în ciuda creșterii selective și a domesticirii. Multe comportamente importante din punct de vedere evolutiv păstrează o motivație internă puternică, chiar și atunci când un animal s-a născut și a crescut în mediul său de captivitate, iar rezultatul comportamentului nu este necesar în mediul de captivitate. De exemplu, multe pisici sunt foarte motivate să se scarpine ca formă de comunicare cu alte pisici, chiar și atunci când sunt ținute singure în casă. Caii au evoluat pentru a fi foarte sociabili și își petrec o mare parte din timp ocupându-se cu pășunatul selectiv. Prevenirea acestor comportamente - așa-numitele „nevoi comportamentale” - cauzează stres, frustrare și contribuie la bunăstarea precară a animalelor.

Frustrarea nevoilor comportamentale poate stimula patologia comportamentală sau dezvoltarea de comportamente anormale. Unele comportamente sunt apreciate de animale pentru că contribuie la o stare de bine pozitivă; de exemplu, joaca, îngrijirea și îngrijirea animalelor și capacitatea de a face alegeri; de exemplu, să li se ofere diferite opțiuni în ceea ce privește locul de odihnă sau să aibă opțiunea de a sta în aer liber sau în interior. Oferirea de oportunități pentru aceste comportamente contribuie la o viață bună ^{26,27} pentru animalele crescute.

(Pentru aplicarea acestor principii la animalele de fermă, a se vedea documentele de poziție FVE 2021: *Către sisteme mai favorabile bunăstării animalelor pentru găinile ouătoare* [AICI](#) și *Către sisteme de fătare mai favorabile bunăstării* [AICI](#)).

Recomandarea 9

Animalele aflate în grija oamenilor ar trebui să aibă parte de o viață bună ^{26,27}, cu oportunități de experiențe pozitive de bunăstare, precum confort, plăcere, interes, încredere și capacitatea de a face alegeri, alături de rezultate excelente în materie de sănătate. Toate mediile de viață în care sunt ținute animalele ar trebui să permită realizarea unor comportamente specifice speciei foarte motivate; acest lucru include, de exemplu, în cazul cailor, ieșirea regulată la pășune, un timp adecvat de pășunat și contactul social adecvat speciei, cu excepția cazului în care un medic veterinar a recomandat să nu se facă acest lucru temporar din motive medicale. În acest scop, susținem cele „3F” ale bunăstării cabalinelor: Libertate, prietenie și furaje³². (Freedom, Friendship and Forage). Aceste oportunități comportamentale sunt necesare pentru bunăstarea psihologică a unui animal și sunt dispoziții necesare pentru ca activitățile care utilizează animale (cum ar fi deținerea și utilizarea animalelor pentru companie sau sport) să își păstreze licența socială.

Recomandarea 10

Mediile de viață extrem de restrictive și practicile care împiedică majoritatea mișcărilor în timpul vieții unui animal (cum ar fi legarea pe termen lung a cailor și câinilor singuri - adică încercarea de a le limita mișcărilor) ar trebui interzise. Singura excepție poate fi în cazul în care un astfel de mediu este o parte necesară și temporară a tratamentului unui animal de către un medic veterinar.

Primul ajutor comportamental

Comportament nedorit („problemă”)

Animalele îngrijite se pot comporta în moduri pe care îngrijitorii le consideră neplăcute și care nu corespund așteptărilor sau speranțelor unui proprietar. Un astfel de comportament poate fi problematic pentru îngrijitor și poate duce la deteriorarea calității vieții, atât pentru animal, cât și pentru îngrijitor. Comportamentele nedorite ale animalelor pot fi comportamente normale, cum ar fi o vocalizare (de exemplu, un câine care latră) sau frica unui cal față de obiecte sau locuri noi); sau comportamente repetitive anormale (de exemplu, un cal care mușcă pătuțul). Comportamentele repetitive anormale se pot datora frustrării comportamentale, eșecului de a face față unor factori de stres inadecvați, unei afecțiuni medicale subiacente (de exemplu, durere) sau patologiei sistemului nervos central¹³. Este esențial ca cauza comportamentului anormal să

fie investigată - de către un medic veterinar în primul rând, pentru a exclude cauzele medicale - și ameliorată. Comportamentele problematice nu ar trebui pur și simplu prevenite, de exemplu, prin tăierea ghearelor unei pisici care zgârie sau prin utilizarea colierelor pentru un cal care mușcă, deoarece prevenirea comportamentului elimină mecanismul pe care animalul îl utilizează în prezent pentru a face față situației, crescând astfel stresul și reducând și mai mult bunăstarea. Comportamentul nedorit al animalelor poate duce la renunțări și la cereri de eutanasiere. Acesta poate fi o cauză a bunăstării precare a animalelor, fie din cauza motivației emoționale subiacente (de exemplu, stresul care determină o pisică să elimine în casă), fie din cauza încercărilor îngrijitorului de a-l opri (de exemplu, folosind pedepse sau dispozitive precum colierele de protecție). Experiențele din timpul perioadelor sensibile de socializare și obișnuință (a se vedea mai sus) pentru animalele tinere sunt importante pentru a ajuta la prevenirea dezvoltării multor comportamente nedorite (de exemplu, obișnuirea treptată a unui cățeluș să fie lăsat singur, pentru a reduce riscul comportamentelor legate de separare mai târziu în viață).

Dezvoltarea comportamentelor nedorite poate continua și după o vârstă fragedă, astfel încât ar trebui să se aibă întotdeauna grijă să se evite stresul inutil și să se obișnuiască treptat animalele cu noile proceduri de gestionare. În mod similar, asigurarea faptului că un animal își poate exprima repertoriul comportamental normal este esențială pentru prevenirea frustrării comportamentale care poate declanșa dezvoltarea unor comportamente anormale¹⁴. Este important ca proprietarii să observe și să înțeleagă comportamentul normal al animalelor lor, astfel încât schimbările să poată fi recunoscute și să se acționeze în consecință, dacă este necesar. De exemplu, comportamentul de stres/durere nerezolvat a fost identificat ca o problemă prioritară de bunăstare pentru cai³³. Indicatorii comportamentali ai stresului și durerii pot să nu fie recunoscuți de îngrijitorii ecvideelor și pot fi interpretați greșit ca fiind un cal "obraznic"^{15,16}; în mod similar, la diferite specii, aceste comportamente pot fi percepute ca fiind "drăguțe" sau "amuzante"²⁸.

Recomandarea 11

Formarea veterinară universitară ar trebui să promoveze recunoașterea comportamentului normal și anormal (inclusiv utilizarea pe scară largă a instrumentelor validate de evaluare a durerii și a semnelor comportamentale ale stărilor emoționale pozitive și negative la animale) la o gamă largă de specii și acordarea primului ajutor comportamental. Ar trebui să fie disponibile cursuri opționale suplimentare pentru cei care se pregătesc în domenii relevante cu privire la modul de consiliere și comunicare cu îngrijitorii animalelor în ceea ce privește problemele de comportament, precum și cu privire la momentul în care trebuie să se apeleze la servicii de consiliere și la cine.

Recomandarea 12

Toți cei care au responsabilitatea animalelor ar trebui să primească o formare (în mod ideal obligatorie și înainte de a achiziționa un animal) pentru a înțelege și a răspunde nevoilor specifice ale speciei (inclusiv nevoile comportamentale), pentru a recunoaște comportamentele normale și anormale și pentru a ști unde să solicite consiliere etică, bazată pe dovezi (de exemplu, de la profesioniști din domeniul veterinar) pentru a le rezolva.

Recomandarea 13

Animalele din orice specie care prezintă indicatori comportamentali de stres și durere sau care manifestă în mod repetat orice tip de comportament conflictual recunoscut nu ar trebui să fie utilizate pentru dresaj, prezentare sau competiție până când cauza nu este rezolvată. Profesia veterinară ar trebui să susțină faptul că prezența unor astfel de comportamente nu ar trebui să fie acceptată ca fiind „normală” într-o industrie care utilizează animale și poate fi un indicator al patologiei clinice. În egală măsură, ar trebui să se acorde atenție recunoașterii și conștientizării faptului că animalele pot suferi, de asemenea, de stres și durere, cu indicatori subtili și recognoscibili, cum ar fi în cazul unei proporții de cai cu ulcer gastric²⁰.

Expertiza clinică comportamentală

Accreditarea specialiștilor în comportamentul animalelor și a formatorilor

Problemele de comportament ale animalelor pot fi agravate de persoane necalificate sau neexperimentate care își oferă serviciile ca behavioriști sau dresori. Aceste persoane pot utiliza tehnici de modificare a comportamentului care sunt inefficiente și/sau inumane și pot să nu recunoască bolile fizice sau psihologice. În unele cazuri, aceste persoane au o prezență mediatică importantă și sunt urmărite de public, ceea ce înrăutățește situația bunăstării animalelor și îngreunează integrarea metodelor etice de dresaj.

La nivel european, Colegiul veterinar specializat în bunăstarea animalelor și medicină comportamentală (ECAWBM), strâns reglementat de EBVS®, oferă servicii de referință de specialitate, inclusiv gestionarea medicală a comportamentelor problematice și se află într-o poziție ideală pentru a oferi consiliere cu privire la comportamentaliști veterinari. În plus, serviciile de modificare a comportamentului animalelor sunt în curs de profesionalizare în unele țări, pentru a proteja bunăstarea animalelor și pentru a oferi încredere proprietarilor de animale și medicilor veterinari curanți.

Recomandarea 14

Recunoaștem serviciile esențiale oferite de specialiștii EBVS în medicina comportamentală a animalelor, precum și de specialiștii în medicina comportamentală recunoscuți de organismele naționale [de exemplu, registrul de specialiști al Colegiului Regal al Chirurgilor Veterinari (RCVS)]. În plus, recunoaștem importanța specialiștilor în comportamentul animalelor și a dresorilor de animale cu calificări corespunzătoare și etice, care lucrează în colaborare cu profesioniștii din domeniul veterinar pentru a contribui la protejarea bunăstării animalelor și a legăturii dintre om și animal. Solicităm reglementarea serviciilor de comportament și dresaj al animalelor, pentru a ne asigura că cei care lucrează ca behavioriști și dresori de animale aderă la standarde minime și utilizează tehnici umane, bazate pe dovezi, așa cum se face în domeniul medicinei comportamentale veterinare la nivel de specialitate. Acreditarea specialiștilor în comportamentul animalelor și a dresorilor care lucrează în asociere cu medicii veterinari sau la recomandarea acestora, bazată pe evaluarea competențelor, formarea continuă, înregistrarea și susținută de un sistem disciplinar transparent, ar trebui să progreseze la nivel internațional.

Referințe

1. Littlewood KE, Mellor DJ. Schimbări în bunăstarea unui câine de fermă rănit evaluat cu ajutorul modelului Five Domains. *Animals* 2016;6:58.
2. Désiré L, Boissy A, Veissier I. Emoțiile la animalele de fermă: o nouă abordare a bunăstării animalelor în etologia aplicată. *Behavioural Processes* 2002;60:165-180.
3. Yeates JW, Main DCJ. Evaluarea bunăstării pozitive: O analiză. *The Veterinary Journal* 2008;175:293-300.
4. Panksepp J. Circuitele emoționale de bază ale creierului mamiferelor: Au animalele o viață afectivă? *Neuroscience & Biobehavioral Reviews* 2011;35:1791-1804.
5. Mellor DJ. Detalii operaționale ale modelului celor cinci domenii și aplicațiile sale cheie la evaluarea și gestionarea bunăstării animalelor. *Animals* 2017;7:60.
6. Boyd C, Jarvis S, McGreevy P, et al. Mortalitatea rezultată din comportamente nedorite la câinii cu vârsta sub trei ani care frecventează practicile veterinare de îngrijire primară din Anglia. *Animal Welfare* 2018;27:251- 262.
7. Doherty O, McGreevy PD, Pearson G. Importanța teoriei învățării și a științei echitației pentru medicul veterinar. *Applied Animal Behaviour Science* 2017;190:111-122.
8. Wauthier LM, Scottish Society for the Prevention of Cruelty to A, Williams JM. Utilizarea mini C-BARQ pentru a investiga efectele creșterii cățelilor asupra comportamentului câinilor. *Applied Animal Behaviour Science* 2018;206:75-86.
9. Mellor DJ. Tăierea cozii cățelilor canini: Reevaluarea rolului cozii în comunicare, durerea acută cauzată de dopare și interpretarea răspunsurilor comportamentale. *Animals* 2018;8:82.
10. Reyes-Sotelo B, Mota-Rojas D, Martínez-Burnes J, et al. Tăierea cozii la câini: aspecte comportamentale, fiziologice și etice. *CAB Reviews* 2020:1-13.

12. Guilherme Fernandes J, Olsson IAS, Vieira de Castro AC. Metodele de dresaj bazate pe aversiune compromis de fapt bunăstarea câinilor? O revizuire a literaturii de specialitate. *Applied Animal Behaviour Science* 2017;196:1-12.
13. Vieira de Castro AC, Fuchs D, Morello GM, et al. Does training method matter? Dovezi pentru impactul negativ al metodelor bazate pe aversiune asupra bunăstării câinilor de companie. *PLOS ONE* 2020;15:e0225023.
14. Mason GJ. Comportamentul stereotipic la animalele captive: fundamente și aplicații pentru bunăstare În: Mason G, Rushen J, eds. *Stereotypies in captive animals*. Wallingford, UK: CAB International, 2006;325-356.
15. Bacon H. Creșterea bazată pe comportament - o abordare holistică a gestionării comportamentelor repetitive anormale. *Animale* 2018;8:103
16. Hall C, Huws N, White C, Taylor E, Owen H, Mc Greevy P. Evaluarea comportamentului calului călărit.
17. *Jurnalul de comportament veterinar*. 2013;8:62-73
18. Dyson S, Berger J, Ellis AD, Mullard J. Dezvoltarea unei etograme pentru un sistem de punctare a durerii la caii călăreți și aplicarea sa pentru a determina prezența durerii musculo-scheletice. *Journal of Veterinary Behaviour*. 2018;23:47-57
19. Uldahl M, Clayton C. Leziuni asociate cu utilizarea mușcăturilor, benzilor de nas, pintenilor și biciurilor la caii de competiție danezi. *Jurnal veterinar ecvestru*. 2019;51(2):154-162
20. McLean A, Christensen JW. Aplicarea teoriei învățării în dresajul cailor. *Applied Animal Behaviour Science*. 2017;190:18-27
21. Christensen JW, Ahrendt LP, Gaillard C, Palme R, Malmkvist J. Performanța de învățare la cai este legată de frică, hormonul de stres de bază și rangul social? *Applied Animal Behavioural Science*. 2012;140:44-52
22. Malmkvist J, Poulsen JM, Luthersson N, Palme R, Christensen JW, Søndergaard E. Comportamentul și răspunsurile la stres la caii cu ulceratie gastrică. *Applied Animal Behaviour Science*. 2012;142:160-167
23. Bradshaw JWS, Emily J, Blackwell EJ, Casey RA. Dominanța la câinii domestici - construcție utilă sau obicei prost? *Journal of Veterinary Behavior*. 2009; 4(3): 135-144.
24. Wynne CDL. Câinele indispensabil. *Frontiere în psihologie*. 2021;12:2730
25. Serpell J. Câinele domestic. 2016. Ediția a 2-a. *Cambridge University Press*. ISBN 9781139161800. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781139161800>
26. Haverbeke, A. Eficiența câinilor de lucru supuși unui nou program de familiarizare și antrenament uman. *Journal of Veterinary Behavior*. 2010; 5:112-119
27. Hartmann E, Christensen JW, McGreevy PD. Dominanță și leadership: Concepte utile în interacțiunile om-cal? *Journal of Equine Veterinary Science*. 2017;52:19
28. Mellor DJ. Actualizarea gândirii privind bunăstarea animalelor: Depășirea "celor cinci libertăți" pentru "o viață care merită trăită". *Animals*. 2016;6(3):21
29. Webster J. Bunăstarea animalelor: Libertăți, dominații și "o viață care merită trăită". *Animale*. 2016;6(6):35
30. Coren S.. Datele spun "Nu îmbrățișa câinele!" *Psychology Today*. 2016. www.psychologytoday.com/intl/blog/canine-corner/201604/the-data-says-dont-hug-the-dog
31. Edgar JL, Lowe JC, Paul ES și colab. Răspunsul matern al păsărilor la suferința puilor. *Proceedings of the Royal Society B: Științe biologice*. 2011;278:3129-34
32. Masson, S., de la Vega, S., Gazzano, A., Mariti, C., Da Graça Pereira, G., Halsberghe, C., Muser-Leyvraz, A., McPeake, K., Schoening, B. (2018) Electronic training devices: Discuții privind

avantajele și dezavantajele utilizării acestora la câini ca bază pentru declarația de poziție a Societății Europene de Etologie Clinică Veterinară, *Journal of Veterinary Behavior*, 25, 71-75If

33. Gräbner M, Kanitz E, Otten W. Pränataler Stress bei Nutztieren: Eine Uebersicht [Stres prenatal la animalele de fermă: un studiu]. *Berl Munch Tierarztl Wochenschr.* 2009 Mar-Apr;122(3-4):73-81. Germană. PMID: 19350805.
34. Solicitări de regândire a măsurilor de odihnă pentru cai în beneficiul bunăstării acestora. *Horse and Hound*, 3 august 2020. www.horseandhound.co.uk/plus/news-plus/turnout-key-for-horse-welfare-721054
35. Universitatea din Bristol și World Horse Welfare. Caii în mâinile noastre. 2016. https://storage.googleapis.com/worldhorsewelfare-cloud/2019/09/14b98a4b-horses-in-our-hands_august-2016.pdf
36. Wensley S, Betton V, Martin N și Tipton E. Promovarea bunăstării animalelor și a eticii în practica veterinară prin intermediul unui grup de lucru pentru bunăstarea animalelor de companie, a campionilor din practică și a auditului clinic. *Vet Record.* 2020. doi:10.1136/vr.105484 Accesat 29.09.2023
37. Belshaw Z, Wensley S. Discutarea sănătății brahicefalice cu proprietarii actuali și potențiali de câini: Consultații înainte de cumpărare. În: *Health and Welfare of Brachycephalic (Flat-faced) Companion Animals: A Complete Guide for Veterinary and Animal Professionals.* Packer R, O'Neill D (eds). 2021:59
38. Platforma UE privind bunăstarea animalelor. Ghid suplimentar pentru crescătorii de câini privind socializarea cățelușilor. 2022 https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-07/aw_platform_platform_guide_socialisation_puppy.pdf
39. [conc_guide_socialisation_puppy.pdf](https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-07/aw_platform_platform_guide_socialisation_puppy.pdf) Accesat 29.09.2023
40. Platforma UE privind bunăstarea animalelor. Ghid suplimentar pentru crescătorii de pisici privind socializarea puiștilor. 2022 https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-07/aw_platform_platform_guide_socialisation_kitten.pdf
41. [conc_guide_socialisation_kitten.pdf](https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-07/aw_platform_platform_guide_socialisation_kitten.pdf) Accesat 29.09.2023
42. Mellor DJ. Depășirea celor "cinci libertăți" prin actualizarea celor "cinci dispoziții" și introducerea unor "obiective de bunăstare a animalelor" aliniate. *Animals (Basel).* 2016 Sep 23;6(10):59. doi: 10.3390/ani6100059. PMID: 27669313; PMCID: PMC5082305.
43. Societatea Internațională pentru Științele Echitației. Declarație de poziție ISES privind brățările restrictive pentru nas. Publicată în noiembrie 2019: <https://www.equitationsscience.com/posstat-noseband> Accesat la 06.02.2023.
44. Manual veterinar MSD. Comportamentul social al cailor Gary M. Landsberg , Sagi Denenberg, 2022 <https://www.msdevetmanual.com/behavior/normal-social-behavior-and-behavioral-problems-of-domestic-animals/social-behavior-of-horses#:~:text=Horses%20are%20social%20animals%20that,the%20stallion%20leaves%20or%20dies> Accesat 07.09.2023
45. Societatea Americană Veterinară de Comportament al Animalelor (AVSAB). Declarație de poziție privind dresajul fără cruzime al câinilor. 2021. [https://avsab.org/wp-content/uploads/2021/08/AVSAB-Humane-Dog-Training-Position-](https://avsab.org/wp-content/uploads/2021/08/AVSAB-Humane-Dog-Training-Position-Statement-2021.pdf)
46. [Statement-2021.pdf](https://avsab.org/wp-content/uploads/2021/08/AVSAB-Humane-Dog-Training-Position-Statement-2021.pdf) Accesat 29.09.2023

